

ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА

Бойко Ксенія Леонідівна

На сучасному етапі модернізації вищої освіти в Україні, а отже і вищих навчальних закладів посилена увага приділяється підвищенню якості навчального процесу, внаслідок якого майбутній спеціаліст розвиває професійну компетентність. Цінності освіти зумовлюють необхідність розуміти студента як особистість, індивідуальність.

В основі діяльності викладачів її всебічне вивчення особистості студента, що стає базою розвитку його професійно-особистісних якостей.

Відповідно до нині діючого Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах [3] велика увага приділяється використанню індивідуальних занять як виду навчальних занять з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей. Індивідуальний підхід до студентів має підкріплюватися шляхом впровадження індивідуальних завдань (реферати, розрахункові, графічні, курсові тощо), які виконуються студентами самостійно в терміни, передбачені вузом.

Система освіти у вищому навчальному закладі має обов'язково враховувати індивідуальні відмінності, розвивати творчість та самостійність студента, наполегливість та відповідальність, сприяти прояву та розвитку здібностей, забезпечувати всебічний розвиток.

Як засіб підвищення ефективності навчання в цілому індивідуалізацію розглядали А. Алексюк, В. Бондар, В. Гладких, О. Мороз, А. Берг та ін.; у контексті пізнавальної активності й самостійності – В. Галузинський, В. Загвязинський, Г. Кобернік, В. Моляко, А. Бодалев та ін.

Чинниками та умовами для успішної індивідуалізації навчального процесу є врахування індивідуальних особливостей студентів та створення прийнятних умов для реалізації професійно-особистісного розвитку, креативний підхід до кожного заняття, досягнення навчальних та виховних цілей.

Індивідуалізація навчання має на меті подолання невідповідностей між різними рівнями знань студентів. Однією з важливих умов для успішної індивідуалізації процесу є сама особистість студента, його внутрішній світ, особливості індивідуальності, його мотиви, потреби та інтереси. Важливими для здійснення індивідуалізації є характеристики, які впливають на процес навчання та його результати, а саме: створення відповідного темпу навчання, умов та засобів навчання, які активізують студента, мотивують до особистісних досягнень.

При індивідуалізованому навчанні майбутні спеціалісти мають змогу розвивати швидко реакцію на інформаційні зміни та креативно мислити.

Сучасна система вищої освіти базується на обов'язковому врахуванні індивідуальних особливостей студентів. Індивідуальна навчальна діяльність можлива лише тоді, якщо до уваги прийняті психолого-педагогічні закономірності розвитку особистості. Останнє цілком обґрунтовано, так як кожен студент має власні індивідуальні особливості, схильності та розумові можливості. Саме тому виникає необхідність адаптувати навчальний процес до кожного конкретного студента, що на практиці не завжди можливе.

Традиційними формами проведення навчальних занять у вищій школі є лекції, семінари, практичні та лабораторні заняття. На них засвоювання знань всіма студентами групи відбувається індивідуальне. Але під час зворотнього зв'язку увага не завжди приділяється аналізу творчого самовиявлення майбутнього фахівця, спонукання його власного погляду на знання, що розглядається. Проблема домінуючого викладача та пасивного слухача, який лише відтворює почуту чи прочитану інформацію, при індивідуалізації навчання змінюється на партнерські стосунки та співпрацю, що сприяє розкриттю індивідуальності кожного студента та розвитку його творчого потенціалу.

В умовах підвищених вимог до професійної підготовки випускників необхідно, щоб кожен студент намагався самостійно мотивувати свій професійно-особистісний розвиток, усвідомлював значення практичних умінь та навичок для набуття професійної компетентності. Слід зазначити, що з поглибленням та ускладненням змісту та характеру учбового матеріалу індивідуальні прояви особистості майбутнього фахівця мають проявлятися сильніше та з більшим діапазоном.

Якість освіти та індивідуалізація міцно пов'язані і можуть бути підвищені, якщо дисципліни викладатимуться без порушень структурно-логічних зв'язків, студенти взмозі ефективно розподіляти свій час, використовуватимуть усі надані можливості щодо годин самостійної роботи.

Самостійна робота є не лише одним з видів роботи студентів над здобуттям знань, але й способом виховання особистості. Тому в даному випадку це не лише навчальний процес, але й виховання особистості. Самостійність у здобутті знань проявляється лише завдяки власній діяльності, з появою внутрішньої потреби у знаннях, щодо подальшої професійної діяльності.

Самостійність у здобутті знань передбачає оволодіння складними вміннями і навичками бачити мету роботи, організувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішуваних питань, пізнавальну і розумову активність, здатність до творчості, рефлексії щодо здійсненої роботи.

Таким чином, основна ідея індивідуалізації навчального процесу – надати студенту максимально широких можливостей навчатися згідно власних індивідуальних особливостей, що дозволить йому оптимально адаптуватися до реалій майбутньої професії у всьому її різноманітті та цілісності й використати на практиці набуті професійні компетентності у різноманітних професійно-соціальних ситуаціях. Головна умова такої індивідуалізації – можливість та право вибору найбільш адекватного варіанту організації роботи, яка перш за все має бути самостійною, відповідальною та професійно успішною.

Індивідуалізація процесу навчання, передбачає урахування індивідуально-психологічних особливостей студентів, а саме індивідуальний стиль діяльності, обумовлений темпераментом, програму поведінки людини, обумовлену характером, та наявність діяльності, що відповідає структурі здібностей, що відзеркалює в індивідуальному шляху становлення фахівця.

Навчальний процес у вищому учбовому закладі має бути так організовано, щоб готувати конкурентноспроможного випускника, здатного жити і творити в сучасному суспільстві, вчитися самому протягом всього життя. Тож необхідність індивідуалізації навчання у вищій школі на даному етапі розвитку суспільства є об'єктивною реальністю і потребує методичного забезпечення щодо впровадження в закладах освіти різної професійно спрямованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берг А. И. Пути формирования эмоциональной регуляции личности студента / А. И. Берг // Вестник высшей школы. – 1997. – № 1. – С. 30–35.
2. Бодалев А. А. Восприятие и понимание человека человеком. – М. ; МГУ, 1982. – С. 276
3. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти : Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. – К. : ВВП «КОМПАС», 1997. – 64 с.
4. Ельбрехт О. М. Проблема актуалізації педагогічних знань у підготовці фахівців у вищих навчальних закладах // Наукові записки. Серія : педагогіка. – 2010, № 1. – С. 242–245.
5. Синявский М. М. / Индивидуализация обучения курсантов военно-экономического вуза. – Автореферат, 2002. – 159 с.